

Aan

Leden van de stuurgroep Veenweiden Gouwe Wiericke

Gevraagd stuurgroepbesluit

1. Gebruik te maken van de afwijkmogelijkheid die besluitpunt 2 c biedt uit het stuurgroepbesluit d.d. 5 juli 2023, voor wat betreft de aanleg van beheerpaden.
2. In te stemmen met beheerpadenstructuur, inclusief half-verharding conform DO, inclusief het gebruik van gebiedseigen grond als afdeklaag, aangevuld met een extra grasmengsel.

Aanleiding

Op 5 juli 2023 is het DO Westveen door u vastgesteld. Daarbij heeft u Programmabureau verzocht om de beheerpaden met gebiedseigen materiaal aan te leggen en als daarvan afgeweken moest worden, er alleen afgeweken kon worden in overleg met de stuurgroep.

Dit besluit van u is voortgekomen als reactie op het advies van de Adviesgroep Westveen (april 2023) met zorgen over landschappelijke effecten en ongelijkmatige zettingen door het aanbrengen van half-verharde beheerpaden en de kwaliteit van het half-verharde materiaal. Daarnaast werd door de aangegeven dat het gebied nu ook beheerd wordt zonder half-verharde beheerpaden. De Adviesgroep wenste geen half-verharde beheerpaden.

Natuurmonumenten, eigenaar van het gebied Westveen 1, heeft aangegeven dat er nu duidelijkheid gewenst is over de hoeveelheid half-verharde beheerpaden en niet pas bij het Uitvoeringsontwerp. Als Natuurmonumenten het gebied na inrichting weer in beheer zal nemen moet het natuurgebied beheerbaar en bereikbaar zijn en is overeenstemming over de beheerpaden nu gewenst en kan het niet een onzekere factor zijn gedurende komend half jaar.

Programmabureau heeft de beheerpadenstructuur nader onderzocht en heeft de volgende acties uitgevoerd:

- Natuurmonumenten om aanvullende argumenten gevraagd;
- ervaringen gevraagd van huidige pachter;
- Gezocht naar optimalisaties in de beheerpadenstructuur;
- Veldbezoek Bovenlanden georganiseerd.

Programmabureau kan met verzoek van Natuurmonumenten meegaan om nu een besluit te nemen over de half-verharde beheerpaden, omdat er flink geïnvesteerd gaat worden in Westveen 1 en een natuurgebied goed beheerbaar moet zijn. Het is belangrijk om bij de omgevingsvergunningaanvraag/publicatie hier al duidelijkheid over te geven om mogelijke bezwaren voor te zijn.

Kern van het besluit:

Half-verharde beheerpaden in Westveen 1 zijn noodzakelijk om het nieuw in te richten natuurgebied goed te kunnen beheren. De situatie in de toekomst in Westveen 1 is wezenlijk anders dan nu: het natuurbeheer van nat schraalland is anders dan het beheer van kruiden- en faunarijck grasland. Om nat schraalland goed tot ontwikkeling te brengen en storingssoorten te voorkomen, is heel specifiek beheer in de nodig.

In dit memo wordt nader onderbouwd waarom deze half-verharde beheerpaden noodzakelijk zijn. Allereerst volgt een stuk achtergrond van de beheerpadenstructuur zoals die nu in het DO is opgenomen.

Achtergrond tot stand koming van logistiek plan met beheerpaden DO Westveen

In het DO Westveen (juli 2023) zijn de benodigde half-verharde beheerpaden opgenomen op basis van een logistiek plan. Dit plan omvat het volgende: op alle te plaggen percelen wordt één oever niet geplagd over een breedte van ongeveer 5 meter. Dit zorgt ervoor dat een individueel perceel in ieder geval bereden kan worden voor het beheer op dit perceel.

Er is ook gekozen om met een efficiënte hoofdrouting percelen aan elkaar te verbinden met een half-verhard pad. Een half-verhard pad (gronddoek, een opsluiting met daar bovenop schoon gebroken puin) zorgt ervoor dat trekkers met opraapwagens altijd het terrein uit kunnen zonder verzakt te raken of diepe sporen in het veen te rijden. Bij de uitwerking van de route zijn al strategische keuzes gemaakt om het pad zo kort mogelijk te houden (600 meter ingekort ten opzichte van een eerder ontwerp, zie bijlage 1). De half-verharde paden op de percelen die achter in het gebied liggen en waar dus niet vaak overheen gereden hoeft te worden voor het afvoeren van maaisel, zijn al uit het plan gehaald.

Bij voorbereiding van het DO hebben verschillende gesprekken plaatsgevonden met Natuurmonumenten, en met vertegenwoordigers van de Adviesgroep Westveen, om te komen tot een goede padenstructuur zodat alle percelen beheerd kunnen worden. Op basis van deze gesprekken is de hoeveelheid half-verharding al teruggebracht met 600 meter (zie bijlage 1).

Argumentatie

Programmabureau heeft Natuurmonumenten om aanvullende argumentatie gevraagd. De situatie nu is wezenlijk anders dan de toekomstige situatie:

1. Draagkracht: De huidige draagkracht van de percelen van Natuurmonumenten in Westveen is nu al marginaal. Het huidige natuurstype kruiden- en faunarijck grasland. Na inrichting is het grotendeels nat schraalland en neemt de draagkracht af.
2. Benodigd beheer in beperkte periode: Om nat schraalland goed tot ontwikkeling te brengen, moet vooral de eerste jaren 2 x per jaar gemaaid worden (ontwikkelingsbeheer). Het maaisel moet afgevoerd worden (verschralen). Maaien moet tussen 15 juni - 15 juli en 1 aug - 15 september (afhankelijk van de weersomstandigheden), in verband met het aan de ene kant voorkomen van verstoringsoorten en aan de andere kant goed tot ontwikkeling laten komen van de doelsoorten. Door de beperkte periode kan niet goed rekening gehouden worden met natte periodes. In de huidige situatie (kruiden- en faunarijck grasland) is de beheerperiode flexibler en kan makkelijker rekening gehouden worden met weersomstandigheden. In 2024 was één keer maaien en afvoeren echter al een uitdaging.

3. Ontsluiting percelen: Natuurmonumenten heeft in Westveen maar één ontsluiting en de percelen liggen achter elkaar. Dit betekent dat het afvoeren van maaisel over meerdere percelen gaat. In de huidige situatie is het mogelijk om te 'versporen'. Dit houdt in dat een perceel, wanneer dit nodig is, over de gehele breedte gebruikt kan worden om over te rijden. Op het moment dat er schade dreigt te ontstaan, kan men de volgende rit met de opraapwagen met maaisel over een ander deel ('spoor') van het perceel rijden. De plekken waar dit niet kan, zoals bij dammen en toegangshekken, zijn om dezelfde reden door Natuurmonumenten al voorzien van half-verharding. Dit 'versporen' is na het plaggen van percelen niet meer mogelijk. Half-verharding is dus noodzakelijk om de overgebleven rijstrook op de percelen te beschermen tegen vele rijbewegingen en ervoor te zorgen dat deze ook bij slechtere weersomstandigheden gebruikt kan worden.
4. Vaker afvoeren: Daarnaast moet er ook extra afgevoerd worden: waar eerder slootmaaisel en bagger op de kant gelegd kon worden, zal dit in de nieuwe situatie met nat schraalland ook afgevoerd moeten worden, omdat de voedingsstoffen het gebied uit moeten om het gebied te kunnen verschralen. Dit betekent dus vaker heen en weer rijden over de percelen.

Op basis van deze argumenten zijn wij overtuigd dat een goed beheer zonder half-verharde beheerpaden niet mogelijk is, zonder dat er schade ontstaat aan de percelen. Met een andere natuurinrichting en een intensiever gebruik van de beheerpaden, in ieder geval in de beginfase, zal er schade ontstaan aan de grasmat als geen half-verharding wordt aangebracht. Herstelwerkzaamheden zullen dan moeten plaatsvinden aan het beheerpad. Om dat te voorkomen is een duurzame oplossing het aanbrengen van half-verharding. In de bouwteamfase kan wel gekeken worden wel materiaal gebruikt zal worden voor de half-verharding.

Ervaringen lokale pachter

Natuurmonumenten laat het beheer van het huidige kruiden- en faunarijk grasland uitvoeren door een lokale pachter. De ervaring van deze pachter is dat het beheer (maaien en afvoeren) de laatste jaren met moeite uitgevoerd kan worden, onder andere vanwege de weersomstandigheden. Op een tweetal percelen is ook schade ontstaan. Op verzoek van de pachter heeft Natuurmonumenten een aantal plekken versterkt met puin.

Optimalisaties

Er is nog gekeken of er optimalisaties mogelijk zijn door het aanleggen van extra dammen zodat beheerrouting verkort kan worden, maar deze optimalisaties zijn niet gevonden.

Veldbezoek Bovenlanden

Op 8 juli 2024 heeft de projectgroep Westveen en een delegatie van de adviesgroep Westveen een veldbezoek gebracht aan de Bovenlanden. Naast de inrichting met nat schraalland is ook stilgestaan bij de beheerpaden. Een aantal van de aanwezigen gaf aan dat de beheerpaden in het landschap goed ingepast waren (zie bijlage 2: foto Bovenlanden).

Uitvoering beheerpaden

Verzoek aan de stuurgroep is om toch de beheerpadenstructuur inclusief een deel met half-verharding conform DO op te nemen in het Uitvoeringsontwerp. De landschappelijke effecten van beheerpaden in half-verharding zullen vergelijkbaar zijn met beheerpaden van gebiedseigen materiaal. De afwerking van de paden zal gebeuren met gebiedseigen grond én ingezaaid wordt met een passend (gras)mengsel. Dit zorgt ervoor dat de paden nagenoeg niet zichtbaar zijn in het landschap (zie bijlage 2: foto Bovenlanden: beheerpad in Kruiden-en faunarijk grasland). Tevens zorgt de grasmat ervoor dat het pad steviger is en minder onderhoud nodig heeft.

De verwachting is dat deze paden weinig onderhoud nodig hebben. De zorg van bepaalde omwonenden dat er zettingen optreden en dat paden moeten worden aangevuld, wordt dan ook niet gedeeld.

De half-verharding wordt op gronddoek gelegd. Dit is een beproefde methode die buiten Natuurmonumenten ook veel door agrariërs in deze omgeving wordt toegepast. Door het toepassen van gronddoek kan de half-verharding zich niet door de bodem verspreiden of verzakken. De combinatie gronddoek en half-verharding zorgt voor een goede spreiding van de druk van het materieel op de bodem. Bodemzetting door deze constructie is verwaarloosbaar.

Het type materiaal waarmee de half-verharding wordt uitgevoerd zal in samenspraak met de aannemer in de bouwteamfase bepaald worden. Belangrijke aandachtspunten zijn de kwaliteit van het materiaal (materiaal dat geen afbreuk doet aan de inrichting van het natuurgebied en de aard van het materiaal (gewicht)).

Bijlage 2: Foto: Referentie aangelegd pad met half-verharding in de Bovenlanden (2022) in kruiden- en faunairijk grasland, ongeveer 7 maanden na aanleg van het pad. Het pad loopt met een bocht naar links richting het hek op de dam.

